

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IX
GİRİŞ	1
Savaş Sürecindeki Türkiye	2
Savaş Sonrasında Türkiye	3
Çok Partili Rejime Geçişin Ardındaki Etkenler	4
Dış Etkenler	4
İç Etkenler.....	4
Muhalefetin Yükselişi	5

I. BÖLÜM TBMM VII. DÖNEM (1943 – 1946)

A. 1943 SEÇİMLERİ	9
Tek Parti Döneminde Seçilen Son Meclis	9
Seçim Sonuçları	9
Meclis Başkanı Seçimi.....	10
Cumhurbaşkanı Seçimi	10
Hükûmetin Kurulması	11
B. ARA SEÇİMLER.....	13
C. SİYASÎ PARTİLER	14
1946 Seçimi Öncesinde Kurulan Siyasî Partiler	14
1946 Seçiminden Önce Kapatılan Siyasî Partiler.....	15
D. MECLİS ARİTMETİĞİNDEKİ DEĞİŞİM	16
1946 Seçimine Katılan / TBMM'ye Giren Siyasî Partiler	16
Meclis Aritmetiğindeki Değişim.....	16
Cumhuriyet Halk Partisinden Çıkarılan Milletvekilleri.....	16
Cumhuriyet Halk Partisinden Çekilen Milletvekilleri	17

II. BÖLÜM

TEK PARTİDEN ÇOK PARTİYE DOĞRU

A. ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ	21
İkinci Dünya Savaşının Sona Ermesi	21
Birleşmiş Milletler Örgütünün Kuruluşu	21
Çok Partili Döneme Geçişin İlk Adımları	22
İnönü'nün 19 Mayıs 1945'teki Nutku	22
Cumhuriyet Halk Partisi Ara Seçimlerde Aday Göstermiyor	23
CHP İçinde Başlayan Muhalefet Hareketleri	23
Bütçeye Muhalefet.....	23
Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu	24
Dörtlü Takrir.....	24
Millî Kalkınma Partisinin Kuruluşu	26
Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun Açıklamaları	26
CHP'den Kopmalar	27
Menderes ve Köprülü'nün CHP'den Çıkarılması.....	27
Refik Koraltan'ın CHP'den Çıkarılması	27
Celâl Bayar'ın Milletvekilliğinden Çekilmesi ve CHP'den Ayrılması	28
Üç Milletvekilinin Daha CHP'den Ayrılması	29
Hikmet Bayur'un CHP'den Çıkarılması	29
İnönü'nün TBMM'yi Açış Konuşması.....	29
B. DEMOKRAT PARTİNİN KURULUŞU / İKİ PARTİLİ MECLİS DÖNEMİ.....	32
Kuruluş Hazırlıkları	32
Demokrat Partinin Kurulması.....	33
CHP'nin Demokrat Parti Hakkındaki Görüşü.....	33
Celâl Bayar'ın Açıklamaları	34
Demokrat Partinin Gündemi	35
Muvazaa İddiaları	35
Seçimlerin Öne Alınması Kaygısı	36
Celâl Bayar'ın Seçimlerle İlgili Açıklaması	36
Demokrat Partinin Tüzük ve Programı	38
Tüzük.....	38
Parti Programı	39

Demokrat Parti Programı ile İlgili Değerlendirmeler	40
Cumhuriyet Halk Partisinin Tüzük ve Programı.....	43
Tüzük.....	43
Tüzük Değişikliği.....	44
Parti Programı	45
Program Değişikliği	47
C. MİLLETVEKİLİ ARA ve BELEDİYE SEÇİMLERİ	48
Milletvekili Ara Seçimleri	48
Belediye Seçimleri	48
Belediye Seçimlerinin Öne Alınması	48
Demokrat Partinin Belediye Seçimlerine Katılmama Kararı	50
Belediye Seçimi Öncesindeki Gelişmeler.....	50
Belediye Seçimlerine İlişkin Tartışmalar	51
D. CUMHURİYET HALK PARTİSİNDEKİ GELİŞMELER	52
CHP Olağanüstü Kurultayı	52
Demokrat Partinin İnönü'ye Cevabı.....	54
E. YASAL DÜZENLEMELER	57
Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nda Değişiklik.....	57
Cemiyetler Kanunu'nda Değişiklik	57
Gazete Kapatma Yetkisinin Mahkemelere Devri.....	58
F. MİLLETVEKİLLERİ SEÇİMİ KANUNU	59
4918 Sayılı Kanun'un Getirdikleri	61
Tek Dereceli Seçim	61
Seçimlerin Bir Günde Bitirilmesi	61
Seçim Sistemi.....	61
Seçim Çevreleri	61
Milletvekili Sayısı	62
Seçmen Yaşı	62
Milletvekili Seçilme Yaşı	62
Seçim Kurulları ve Komisyonları	62
Parti Temsilcilerinin Seçim Kurul ve Komisyonlarında Hazır Bulunabilmesi.....	62
Oy Kullanımı	62
Oyların Sayılması	63
Milletvekili Seçilenlerin Belirlenmesi.....	63

Birden Fazla Seçim Çevresinden Seçilme	63
4918 Sayılı Kanun'un Eksikleri	63
G. MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ	65
Erken Seçim Kararı	65
TBMM'nin Tatile Girmesi	65
Demokrat Partinin Seçimlere Katılma Kararı	66
Millî Kalkınma Partisinin Seçimlere Katılma Kararı	67
Demokrat Partinin İdarî Baskılardan Şikâyetleri	68
Demokrat Partinin Genelgesi	68
İnönü'nün Seçim Beyannamesi	69
Celâl Bayar'ın Konuşmasının Radyodan Yayınlanmaması	70
Seçime Katılan Siyasî Partiler	70
Siyasî Partilerin Milletvekili Adayları	70
Cumhuriyet Halk Partisinin Aday Listeleri	70
Demokrat Partinin Aday Listeleri	71
Millî Kalkınma Partisinin Aday Listeleri	71
Diğer Partilerin Aday Listeleri	71
Seçim Sonuçları	71
H. SEÇİM SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ TARTIŞMALAR	73
Celâl Bayar'ın Açıklaması	74
İnönü'nün Bildirisi	75
Protesto Mitingleri	76
Konunun Meclise Taşınması	76
Tutanakları İnceleme Komisyonu	77
Komisyon Raporlarının Mecliste Görüşülmesi	77
Seçim Sonuçlarına Düşen Gölge Kaldırılmamıştır	78

III. BÖLÜM

ADAYLARIN ve MİLLETVEKİLLERİNİN KİMLİKLERİ

A. ADAYLARIN KİMLİKLERİ	81
Cumhuriyet Halk Partisi Adayları	81
CHP Adaylarına İlişkin Değerlendirme	81
CHP Adaylarının Statü / Meslek Durumu	82

Demokrat Parti Adayları	83
DP'li Adaylara İlişkin Değerlendirme	85
Demokrat Parti Adaylarının Statü / Meslek Durumu	85
Millî Kalkınma Partisinin Adayları	87
MKP'li Adaylara İlişkin Değerlendirme	87
Diğer Partilerin Aday Listeleri	88
B. MİLLETVEKİLLERİNİN KİMLİKLERİ	89
Milletvekillerinin Cinsiyet Durumu	89
Milletvekillerinin Öğrenim Durumu	91
Milletvekillerinin Yaş Durumu	92
C. TBMM'İN YENİLENME ORANI	93

IV. BÖLÜM

SEÇİM SONUÇLARI

A. MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ SONUÇLARI	97
Seçim Sistemi	97
Seçime Katılan Siyasî Partiler	97
Milletvekili Sayısı	97
Seçim Çevresi Sayısı	97
Cumhuriyet Halk Partisinin Seçime Katıldığı İller	97
Demokrat Partinin Seçime Katıldığı İller	97
Siyasî Partilerin ve Bağımsızların Çıkardıkları Milletvekili Sayıları	99
DP Listelerinden Seçilen Bağımsız Milletvekilleri	99
Birden Çok İlden Seçilen Milletvekilleri	99
Siyasî Partilerin Milletvekili Çıkardığı İller	100
Seçimde Tam Liste ya da Karma Liste Çıkaran İller	101
Siyasî Partilerin Birinci Sırayı Aldığı İller	102
Siyasî Partilerin Milletvekili Çıkardığı İl Sayıları	102
Harita I. DP'nin Seçime Katıldığı / Katılmadığı İller	105
Harita II.A. CHP'nin Milletvekili Çıkardığı / Çıkaramadığı İller	107
Harita II.B. DP'nin Milletvekili Çıkardığı / Çıkaramadığı İller	109
Harita III. Siyasî Partilerin Birinci Sırayı Aldığı İller	111
B. TBMM BAŞKANLIK DİVANI ve CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ	113

Meclis Başkanlık Divanı Seçimi.....	113
Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	113
Yeni Hükûmetin Kurulması.....	114

V. BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

A. ÇOK PARTİLİ DÖNEME GEÇİŞ.....	119
B. VII. DÖNEMDEKİ GELİŞMELER.....	121
C. 21 TEMMUZ 1946 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ.....	123
D. SEÇİM SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER.....	126
E. SON SÖZ.....	129
KRONOLOJİ.....	133

EKLER

İÇİNDEKİLER.....	139
EK – I 1943'te Seçilen Milletvekillerinin İsim Listesi (VII. Dönem).....	141
EK – II CHP Müstakil Grubu Üyeleri (35 Kişi).....	164
EK – III TBMM'de VII. Dönemde Çeşitli Nedenlerle Boşalan Sandalyeler.....	166
EK – IV 1943 – 1946 Yılları Arasında Yapılan Ara Seçimlerde Seçilen Milletvekilleri.....	168
EK – V Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs 1945 Tarihli Nutku.....	172
EK – VI Dörtlü Takrir.....	174
EK – VII Cumhurbaşkanı İnönü'nün 1 Kasım 1945'te TBMM'yi Açış Konuşması.....	176
EK – VIII Cumhurbaşkanı İnönü'nün 10 Mayıs 1946'daki CHP Kurultay Konuşması.....	184
EK – IX Demokrat Partinin 13 Mayıs 1946 Tarihli Beyannamesi.....	189
EK – X 5 Haziran 1946 Tarih ve 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu.....	192
EK – XI 1946 Seçimlerinin Yenilenmesine Dair TBMM Kararı.....	202
EK – XII Demokrat Partinin Seçimlere Katılma Kararı (18 Haziran 1946).....	203
EK – XIII Demokrat Partinin 10 Temmuz 1946 Tarihli Beyannamesi.....	206
EK – XIV Demokrat Partinin 13 Temmuz 1946 Tarihli Tâmiîmi.....	208
EK – XV Cumhurbaşkanı İnönü'nün 17 Temmuz 1946 Tarihli Seçim Beyannamesi.....	209
EK – XVI.A Cumhuriyet Halk Partisinin Aday Listesi (1946 Seçimleri).....	215
EK – XVI.B Demokrat Partinin Aday Listesi (1946 Seçimleri).....	237
EK – XVI.C Millî Kalkınma Partisinin Aday Listesi (1946 Seçimleri).....	246

EK – XVII	1946 Seçiminde İllerin Çıkaracağı Milletvekili Sayıları	250
EK – XVIII	Demokrat Partinin Seçime Katıldığı İller ve Çıkardığı Milletvekili Sayısı	252
EK – XIX	Siyasî Partilerin ve Bağımsızların İllerde Çıkardıkları Milletvekili Sayıları	253
EK – XX	1946'da Seçilen Milletvekillerinin İsim Listesi (VIII. Dönem)	256
LÜGATÇE	281
DİZİN	297
KAYNAKLAR	305
TESAV Yayınları	307

